

Tampereen kaupungin lausunto loppuraportista Digitalisaation edistämisen ohjelman lainsäädäntöryhmän koontiin ja näkemyksiin digitalisaation säädöstilanteesta ja muutosehdotuksista, TRE:8020/07.01.00/2022

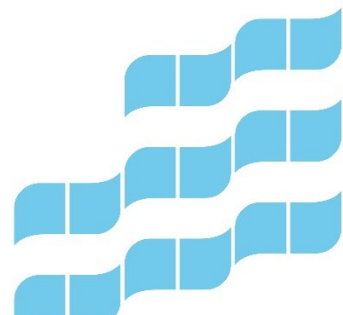
1. Onko muistiossa tunnistettu digitalisaation edistämisen kannalta keskeiset teemat lainsäädännön näkökulmasta?

Kyllä.

2. Onko jokin teema jäänyt kokonaan tunnistamatta?

Kuntanäkökulma tulisi tunnistaa paremmin. Kuntalain, esimerkiksi sen ensimmäisen pykälän tarkastelu työryhmän tehtävänannon mukaisessa viitekehyksessä olisi ollut toivottavaa. Samoin olisi tarve tarkastella digitalisaatiota koskevaa lainsäädäntöä kunnan viranomaistoiminnan ja tehtäväkentän moninaisuuden näkökulmasta. Kuntien haasteena on tarve hyödyntää kunnan kuntalaisia koskevia tietoja palvelujen tuottamisessa eri viranomaisten välillä. Tämä edellyttäisi yhteisiä lainsäädännön mahdollistamia tapoja jakaa tietoja toimijoiden välillä henkilön suostumuksella.

Digitalisaatio, kuten muukin toimintaympäristön muutos yhteiskunnassa, tulee huomioida lainsäädännössä. Digitalisaatioon liittyvä lainsäädäntöympäristö on hyvin moninainen mm. yleis- ja erityislainsäädännön sekä vaihtelevan viranomaistulkinnan osalta, minkä vuoksi sitä on tarve selkeyttää. Tähän on varmasti tarpeen kiinnittää huomiota lainsäädäntöryhmän ohjeistuksessa. Tämän lisäksi tulisi kautta linjan tarkastella, milloin digitalisaatiota tulee edistää

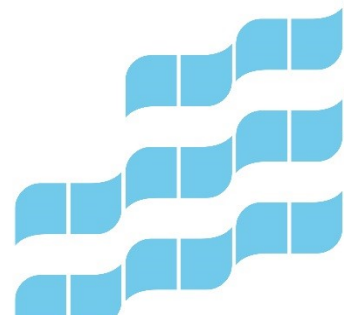

lainsäädännöllä ja mitkä ovat muut käytettävissä olevat keinot. Lähtökohtaisesti lainsäädännön tasolle tulisi tuoda vain sinne kuuluvia asioita, esim. tarve määrittää oikeussubjektien välisiä suhteita, oikeusturvaa ja -suojaa, keskeisiä käsitteitä, tavoitteita ja prosessia. Myös kansallisista ohjeista ja suosituksista on kuntien digitalisaation kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiselle huomattava hyöty.

Työryhmä on rajannut raportin ulkopuolelle sellaiset digitaaliseen asiointiin tai digitaalisten palvelujen kehittämiseen liittyvät lainsäädännön muutostarpeet, joita on selvitetty tai selvitetään parhaillaan osana muuta hanketta. Yhteisten käsitteiden määrittely on digitalisaatioon liittyvän lainsäädäntökokonaisuuden kulmakivi ja jatkossa tulisi varmistaa, että käsitteet ja niiden määritelmät ovat lainsäädännössä yhteneviä. Esimerkiksi arkistolain ja julkisuuslain uudistaminen on keskeinen osa tätä työtä.

3a. Työryhmän näkemykset lainvalmistelun kehittämistarpeista (luku 2 alalukuineen)

Työryhmä tuo havainnollistavasti esille sen, miten lainsäädännössä ei kautta linjan tunnusteta riittävällä tavalla digitalisaation mahdollisuuksia, koska se on tehty suurelta osin aikana, jolloin teknologinen kehitys ei ollut vielä nykyisenkaltaisessa tilanteessa. Erityisen hyödyllisiä olivat nostot siitä, miten tätä asiaa ei silti lainsäädännön päivitystyössä ole edelleenkään huomioitu tai edistetty, vaan toimintoja ajatellaan lähtökohtaisesti tehtävän ”kuten aina ennenkin” ja digitalisaation kaltaiset poikkileikkaavat, toimintamalleja haastavat ja strategiset kysymykset jäävät lainsäädännön päivitystyössä helposti jalkoihin. Tämän korjaamiseen on jatkossa hyvä kiinnittää huomiota, jotta digitalisaation mahdollisuuksia pystytään entistä paremmin hyödyntämään. Tanskan esimerkki digitalisaation huomioinnista lainsäädännön päivitystyössä oli hyvä ja konkreettinen nosto toimintamallista, jonka kaltaisia varmasti tarvitaan myös Suomessa.

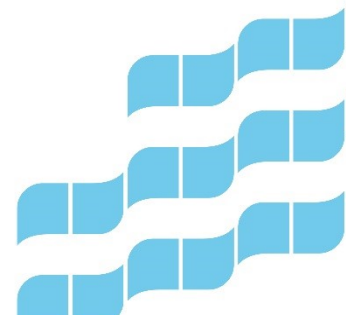
3b. Työryhmän näkemykset nykylainsäädännön soveltamisen tukemisesta (luku 3 alalukuineen)

Tietosuojalinjauksien epäselvyydet hidastavat ja luovat epävarmuutta hankkeiden etenemiselle ja aiheuttava lisäkustannuksia. Tietosuojavaltuutetun toimiston ohjaus- ja valvontarooliin liittyvien haasteiden osalta tulisi tehdä lisää selvitystyötä ja pohtia, mikä toinen taho voisi tuottaa kansalaisille ja organisaatioille tietoturva- ja tietosuojakoulutusta. Kuntasektorin tulisi tehdä enemmän yhteistyötä tietosuojakäytäntöihin liittyvissä ratkaisuissa. Erilaiset käytännöt ja tulkinnat kunnissa saattavat myös kansalaiset eriarvoiseen rooliin.

3c. Työryhmän näkemykset nykylainsäädännön arviointitarpeista (luku 4 alalukuineen)

Tässä osiossa (tiedonsaantioikeudet) olisi toivottavaa, että tarkastelu sisältäisi valtionhallinnon lisäksi myös kunnat julkisena toimijana. Kunnat ovat keskeisiä digitalisaation edistämistyössä ja kunnilla on laaja myös tiedon toissijainen käyttötarve. Tässä vaiheessa lainsäädäntötarkastelussa se ei tullut ilmi. Työryhmän esiin nostama pohdinta siitä, että jatkossa lainsäädännössä keskityttäisiin tavoiteltuun lopputulokseen eikä yksityiskohtaiseen menetelmän säätämiseen, on kannatettava. Se tukisi tavoitetta palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta ihmislähtöisesti jatkuvasti kehittyviä teknologioita järkevästi ja vastuullisesti hyödyntäen. Tavoitellun lopputuloksen korostamisen osalta työryhmän esiin nostamat kirjaukset hallintolaista, hyvän ja palvelevan hallinnon toteuttamisesta, ovat ristiriidattomia ihmiskeskeisen digitalisaation tavoitteiden kanssa. Tämän toteutuksessa korostuvat osaamiseen ja toimintakulttuuriin liittyvät kysymykset.

Hallinnon lainsäädännön termistö tulisi korjata vastaamaan digitaalisen asiainn oletusta, mutta mahdollistaen erilaiset asiointitavat yhdenvertaisesti. Sähköinen tiedoksianto tulisi olla ensisijainen tapa vastaanottaa tiedoksiantoja. Kirjeellä asiat annettaisiin tiedoksi

pääsääntöisesti asiakkaan pyynnöstä. Säännökset sähköisestä tiedoksiannosta tulee sisällyttää hallintolakiin. Erityislainsäädännössä olevia tiedoksiantotapoja tulee tarkastella ja mahdollisesti karsia. Kaikissa oikeustoimissa ja hallinnon asiointissa tulisi mahdollistaa sekä digitaalinen että perinteinen allekirjoitustapa. Digitalisaatiosta huolimatta tiettyjen palvelujen, mm. kirjeposti, toimintavarmuus tulisi ottaa huomioon lainsäädäntöä päivitettäessä.

